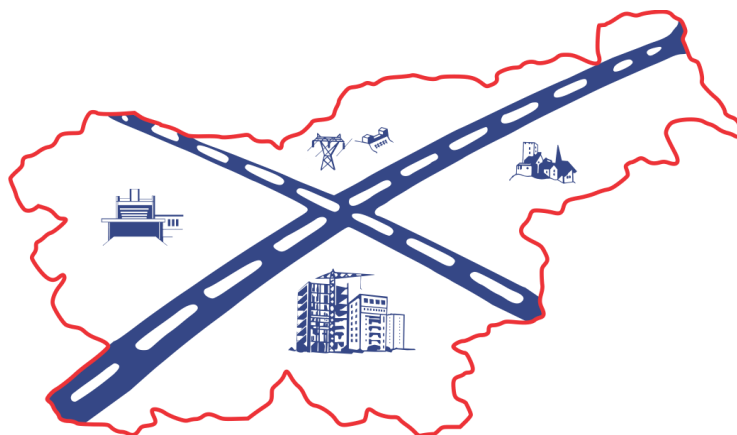

SINDIKAT DELAVCEV GRADBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE

PROGRAMSKE USMERITVE DELA SDGD SLOVENIJE ZA OBDOBJE 2011-2016

Z ljudmi za ljudi!

Programske usmeritve so bile sprejete na Kongresu SDGD Slovenije 18. novembra 2011.

Dejavnosti SDGD Slovenije v obdobju 2011-2016 bodo temeljile na statutarnih obvezah SDGD Slovenije, programskih usmeritvah za obdobje 2011-2016 ter sprejetih sklepih organov SDGD Slovenije, ki so posledica odzivanja SDGD Slovenije na aktualna dogajanja, katera imajo za posledico vpliv na socialno-ekonomski položaj članov SDGD Slovenije.

Uvod

V času priprav in sprejemanja tega dokumenta pravzaprav nihče ne ve oziroma ne pozna dovolj otipljivega odgovora na prihodnost sveta in celotne svetovne družbe. Zdi se, da smo se znašli v položaju, ki ponuja veliko globalnih vprašanj in malo odgovorov nanje. Vprašljivi postajajo dosedanja vzorci obnašanja in organiziranja, svet je pred popolnoma novimi izzivi.

Misel J. Mencingerja pove in pojasni veliko :

»Ekonomisti so kot Krištof Kolumb, ne vedo kam gredo in ko pridejo tja, ne vedo, kam so prišli«.

Morebiti bo kljub temu iz vse te zmešnjave in pomanjkanja vizije po neki teoriji kaosa nastalo nekaj novega, dobrega za večino človeštva. Učinki svetovne finančne in gospodarske krize se prenašajo na politično in širše družbeno področje, priča smo tektonskim premikom tam, kjer se je še do nedavnega dozdevalo, da so spremembe lahko samo evolucijske in se ne morejo zgoditi preko noči. Očitno so nasprotja med družbenimi skupinami postala tako močna in nevzdržna, da celotne družbene skupine ne vidijo več svoje prihodnosti pod obstoječimi pogoji razvoja in življenja nasploh. Položaj, ko peščica najvplivnejših na svetu (1%) tako ali drugače obvladuje življenja večine ljudi tega planeta povzroča neznosno nezadovoljstvo velike večine.

500 največjih korporacij na svetu ustvari 75% vsega BDP- ja in iz tega izhaja tudi velika korelacija vpliva na vse segmente družbe.

V EU so težave zaradi določenih posebnosti te združbe narodov še nekoliko bolj posebne. EU ima realne probleme na področju demografije. Po ocenah EU se bo do leta 2015 delež prebivalstva v starosti med 20 in 29 let zmanjšal za 20%, pri tem pa se bo delež prebivalstva med 50 in 64 let povečal za 25%. Zelo se bo povečalo tudi število oseb, starejših od 80 let. Skupno število prebivalstva se bo zmanjšalo. Slovenske demografske napovedi so podobne, pravzaprav še manj ugodne. To stanje ne povzroča samo klasičnih težav (pomanjkanje delovne sile, veliki stroški socialne države in transferjev itd.), ampak bistveno vpliva na kreativnost in vitalnost družbe, ki sta zaradi učinka spirale dolgoročno največja težava.

Stopnje skupne zadolženosti nekaterih držav v EU, kot seštevček notranjega in zunanjega dolga se ponekod že prešle stopnjo obvladljivosti in zaradi

medsebojne finančne prepletenosti prehajajo preko meja nacionalnih ekonomij. Postajajo internacionalizirane in s tem naš skupni problem. Ali izdati evropske obveznice in s tem financirati dolgove najbolj zadolženih držav, obveznosti pa bomo ob zapadlosti plačevali vsi skupaj? Velika vprašanja na katera je težko najti odgovor, še težje ga je medsebojno uskladiti. Kdo bo prevzel odgovornost? Soočeni smo z relativno kratkoročnimi interesi politike (4 leta?) in iskanjem odgovorov na dolgoročna vprašanja pogojev bivanja, ustvarjanja in življenja vseh Evropejcev.

So Združene države Evrope pravi odgovor ali utopija?

Ena od boljših definicij norosti je, da je norost početi iste stvari na isti način in pričakovati drugačne rezultate.

Ni rešitve samo v veliki gospodarski rasti v kolikor so njeni rezultati samo v rokah peščice posameznikov, ki običajno tega niti niso ustvarili sami in ne prispevajo dovolj za zagotavljanje širših družbenih potreb, ni rešitev v kolikor dosegamo gospodarsko rast na račun uničevanja okolja in izrabljanja omejenih virov.

Odgovore na nove izzive bo potrebno kot kaže iskati v ravnovesju med ekonomijo, socialno-družbenim vidikom in okoljem. Zagotavljanje trajnostnega razvoja človeštva brez povzročanja škode nekomu drugemu ali okolju mora postati naš skupen cilj in odgovornost.

Tudi v SDGD in na splošno v sindikatih so potrebne spremembe. Spremembe v delu in predvsem načinu razmišljanja. Očitno nekateri pristopi ne delujejo več. Veliko je težav in problemov, največji pa je kako doseči poistovetenje članstva s cilji sindikata. Šele takrat, ko bo to v nekem sozvočju bo možno premikati meje možnega.

Manjka nam veliko tistega, kar se splošno dojema za potrebno: primanjkuje nam sredstev, težave so s kadri, težko svoje poglede »prodamo« delavstvu, ki bi postalo tudi članstvo, mediji nam niso najbolj naklonjeni...

Vendar - denar in drugi razpoložljivi viri ne zagotavljajo uspeha, v kolikor ni tudi jasne vizije in navdušenja, ki se morata prenesti na vse, posebno na tiste, ki so odgovorni in prvi poklicani za nadaljnji razvoj sindikalizma.

Pred nami so veliki izzivi: kako v družbi individualizma, kjer se vsak in posveča samo svojim lastnim problemom in izzivom, doseči ideje kot so solidarnost, enakopravnost, tovarištvo. Kako delavcem pojasniti, da brez oblikovanja čim bolj enotnega delavskega zavezništva ne bo mogoče odgovarjati na zahteve in težnje kapitala, nacionalnih držav in širših

skupnosti? Verjetno je možno določen navdih iskati tudi v novih družbenih gibanjih, ki vsebujejo veliko teh idej, čeprav so njihove ideje postavljene v širši kontekst spreminjanja sveta.

Slovensko gradbeništvo se je v zadnjih treh letih ob upoštevanju zadnjih napovedi za letos skrčilo po vrednosti opravljenih del kar za 2/3.

V kolikor država ne bo praktično takoj pričela z izvajanjem nekaterih velikih infrastrukturnih projektov, vsaj tam kjer za to obstojijo pogoji, v smislu umeščanja v prostor in pripravljenih projektov z vsaj delno zagotovljenim financiranjem (npr. 2. tir Divača – Koper, elektroenergetski objekti na Sp. Savi...) bo propadel še zadnji del slovenskega gradbeništva, ki ima ustrezne reference in sposobnosti za izvajanje velikih projektov. Od države to skupaj z vsemi zainteresiranimi zahtevamo intenzivno vsaj že dve leti, rezultatov za enkrat še ni.

Zahtevamo »New deal«:

Predlagamo državi, da v kolikor nobena slovenska gradbena družba ob pričetku izvajanja velikih infrastrukturnih projektov (železnice-drugi tir, razvojne osi, tretji pomol, energetske objekti itd.) ne bo sposobna tega izvesti, sama ustanovi nacionalno gradbeno družbo, ki bo s potrebnimi referencami in strokovnjaki lahko prevzela te projekte, zaposlila brezposelne gradbince, aktivirala presežna delovna sredstva in kapacitete ter dosegla prepotrebne multiplikativne učinke za celotno ekonomijo države skozi porabo lastnih virov. Kasneje se lahko takšna družba proda zasebnim investitorjem in s tem država povrne svoj vložek.

Ob klasičnem gradbeništvu je potrebno pospešeno razvijati t.i. zelena delovna mesta, ta imajo visoko dodano vrednost in velike multiplikativne učinke. Ta delovna mesta so povezana z izpolnjevanjem energetskih in okoljskih zavez, zniževanjem ogljičnega odtisa in zagotavljanju različnih vrst samooskrbe. Pri tem je potrebno izšolati, došolati in prešolati veliko novih profilov, predvsem v dejavnosti energetske sanacije in nizko-energijske ter pasivne gradnje. Izkoristiti je potrebno sredstva iz strukturnih skladov EU in zagotoviti potrebno lastno udeležbo.

Ob vsem temu si moramo prizadevati za ugled in promocijo poklica gradbinca, kar v preteklosti ni bilo vedno tako. Ob tem seveda mislimo na vse poklice, ki so vključeni v proces graditeljstva, instalacijskih zaključnih in obrtniških del. Slovenija in slovensko gradbeništvo ima tradicijo, znanje in komparativne prednosti. Lahko se zaposluje ustrezne delavce, objekte, ki jih potrebujemo v lastni državi zaradi njihove narave pač ni mogoče uvoziti iz npr. Kitajske.

Socialno-ekonomski položaj in plačna politika

Uvodno podana razmišljanja in smernice so potrebni pogoji, da lahko zaposleni in člani sindikata v dejavnosti gradbeništva s svojim delom zagotovijo lasten, spodoben ekonomsko-socialni položaj.

Glede na razmere ni realno na področju zaposlovanja v letih 2011 in 2012 pričakovati rast zaposlovanja, pravzaprav so trenutno dani vsi pogoji da zaposlenost še nadalje upade. Glede na 2/3 upad vrednosti opravljenih del v zadnjih treh letih je pričakovati nadaljnje upadanje zaposlenosti, ob upoštevanju faktorja korelacije med realizacijo in zaposlenostjo okrog 0,7 je direktno ogroženih vsaj še 10.000 do 15.000 delovnih mest, vsaj toliko pa še v drugih dejavnostih ki ustvarjajo domače povpraševanje. Ocena je, da zaradi šibkega domačega povpraševanja izgubljammo vsaj eno odstotno točko BDP, katero pa se lahko spodbuja ravno z investicijami zaradi multiplikativnih učinkov na celotno domačo ekonomijo. Gradbene družbe so finančno izčrpane, trajnega kapitala v bilancah stanja skoraj ni več (tudi pod 10%) kar je posledica predvsem dumpinških cen iz preteklih let, deloma tudi slabega vodenja podjetij in prevzemov, ki zaradi odplačevanja kreditov še dodatno slabšajo finančni položaj v družbah. Nujno so potrebna finančna prestrukturiranja v gradbenih družbah, povečati se mora trajni kapital in zmanjšati dolgovi. Ocenjujemo, da bi se to lahko zgodilo relativno hitro, v kolikor bi se izpolnili nekateri v uvodu zapisani pogoji, saj bi se hitro dvignil interes za vlaganje v panogo. Kljub mogočemu izboljšanju stanja pa je potrebno računati z t.i. »jobles growth« efekt, ko podjetja kljub vrnitvi povpraševanja na prejšnjo raven ne zaposlijo ponovno istega števila ljudi, ampak bistveno manj. Bančni sistem mora biti sposoben finančno spremljati investicije in zagotavljati potrebne garancije, brez tega gradbeništvo ne more funkcionirati.

Slovensko gradbeništvo se bo moralo tudi bistveno bolj usmeriti na projekte v tujini, tukaj pa je potrebno zagotoviti financiranje in potrebne garancije in s tem podpreti pridobivanje novih del.

Socialni dialog na panožnem nivoju bo potekal na bipartitni osnovi med delodajalci in delojemalci, GZS- Zbornico gradbeništva in industrije gradbenega materiala ter ZDS- sekcija za gradbeništvo. Veljavno kolektivno pogodbo dejavnosti je potrebno v času recesije vsaj obdržati, ob gospodarski rasti in rasti DV/zaposlenega pa moramo doseči spremembe v korist

zaposlenih. Na nivoju posameznih družb bomo nadaljevali s sklepanjem Podjetniških kolektivnih pogodb povsod tam, kjer so izpolnjeni pogoji za dvig pravic zaposlenih nad Kolektivno pogodbo dejavnosti. Vsakoletna pogajanja za uskladitev plač bodo potekala na osnovi gibanja inflacije in DV/zaposlenega ter razmer na trgu dela.

Predvsem pa moramo preseči stanje na področju plačnega sistema in odpraviti zdajšnje anomalije, ki so nastale tudi zaradi sicer upravičenega dviga minimalne plače. Dosedanji plačni razredi po OP in NIP ne odgovarjajo več, saj zdajšnja višina minimalne plače 748,10€ že presega NIP v 4-1 razredu po KPgD (740€). Že v preteklem obdobju smo predlagali bistvene popravke in prilagoditev višin glede na novo višino minimalne plače in zmanjšanje razmerij med plačilnimi razredi, vendar zaradi razmer v gradbeništvu tukaj napredka ni bilo mogoče doseči. Oblikovati moramo skupno strokovno skupino, ki b z realnimi podatki pripravila predlog rešitve, ki bo sprejemljiv za obe strani. Potrebno je ponovno poudariti, da Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo, kljub njeni odpovedi s 30. 6. 2006, v dejavnosti gradbeništva zaradi določil v KPgD še vedno velja tudi v naprej, kjer se ta sklicuje na njena določila. Delodajalci imajo že iz leta 2009 naš predlog sprememb in dopolnitev KPgD v zvezi z urejanjem določil, ki so zdaj urejena s Splošno kolektivno pogodbo. Zaradi znanih dejstev in do izteka recesije v gradbeništvu v pogajanja ne bomo hiteli, istočasno pa si prizadevali da ne bi prišlo do odpovedi KPgD.

Preko ZSSS bomo v okviru ESS sodelovali v socialnem dialogu. Zaradi stalnih napovedi velikih sprememb praktično celotne delovno-pravne in socialne zakonodaje bo to področje zahtevalo veliko angažiranost celotne organizacije, v primeru zastojev pri pogajanjih oz. nesprejemljivih predlogov in rešitev pa tudi angažiranje celotnega članstva s shodi, referendumi, stavkami ipd.

Nove napovedane spremembe je potrebno ocenjevati tudi skozi dokument »Pakt za evro«, k kateremu je pristopila tudi vlada RS in druge dokumente, ki bodo nastajali v okviru reševanja dolžniške krize v okviru EU.

S stanjem na področju soupravljanja nikakor ne moremo biti zadovoljni, kljub temu, da je tukaj sprejeta vsa potrebna zakonodaja tako na nacionalnem kot evropskem nivoju. Tukaj ne izkoriščamo vseh možnosti, v bodoče moramo to spremeniti in izboljšati. Ob objektivno evolucijskem procesu umikanja sindikatov iz posameznih družb, bodo Sveti delavcev postali še pomembnejše orodje oz. praktično nujnost v posameznih družbah.

Še nadalje si moramo prizadevati in doseči participacijo zaposlenih tako na upravljanju kot pri delitvi dobička skozi potrebno zakonodajo.

Na področju urejanju položaja delavcev migrantov je bil v preteklem obdobju dosežen napredek, potrebno bo slediti izvajanju in uveljavljanju sprememb. Kljub recesije bo v gradbeništvu, kot povsod po svetu, zaposlenih še vedno veliko migrantov, ki so vedno v nekem specifičnem odnosu, na katerega moramo biti še posebej pozorni.

Področje članstva v sindikatu, organiziranost in razvoj SDGD

Pridobivanje novih članov ostaja ena osnovnih nalog na vseh nivojih sindikalne organiziranosti. Ta tema je ena najpomembnejših tudi v širšem evropskem in svetovnem sindikalnem gibanju. Povsod nam članstvo upada, starejši člani se upokojujejo ali pa ostajajo brez dela, med mladimi pa za sindikate ni pravega zanimanja. Vendar je kljub recesiji in upadanju števila zaposlenih v gradbeništvu RS še vedno veliko možnosti za včlanjevanje. Preko mreže območnih odborov in sindikatov družb moramo priti do vsakega potencialnega člana in mu ponuditi možnost vstopa v sindikat. Sindikate družb kot take je vedno težje organizirati, voluntarizma je in bo vedno manj, zato se težišče dela vedno bolj prenaša na zunanjo sindikalno organiziranost, to se bo v bodoče še bolj pokazalo. V ta namen moramo krepiti našo organizacijo zunaj družb, tudi s finančnimi sredstvi, ki ostajajo znotraj sindikatov družb. Pripravljen je projekt plačevanja sindikalne članarine za samoplačnike preko trajnikov na bankah, ta lahko v bodoče prevzame tudi vlogo glavnega vira v kolikor pride do zakonskih sprememb na področju obveznosti nakazovanja sindikalne članarine s strani delodajalca. Z naraščanjem števila samoplačnikov se bo še bolj pokazala potreba po dobri profesionalni organiziranosti zunaj družb, statut SDGD območnim organizacijam dodeljuje finančna sredstva, ki bi sicer pripadala sindikatu družbe.

V delovanju Območnih odborov SDGD moramo najti rešitev odgovornosti do SDGD s strani profesionalnih kadrov na območju, ki opravljajo delo za SDGD. Trenutna situacija, ko so kadri zaposleni na Območnih organizacijah ZSSS, opravljajo pa delo za sindikat ni optimalna in , saj sindikat na delo kadrov nima možnosti vpliva, ki bi ga moral imeti. Namesto potrebne lojalnosti do organizacije smo včasih soočeni celo z določeno mero

neargumentirane kritike, ki ne koristi organizaciji. Pri vodenju sindikalne politike in izvajanja te politike se nam včasih dogajajo nejasnosti v smislu pristojnosti za sprejemanje in izvajanje sklepov.

Izobraževanje, informiranje

Tudi v naslednjem obdobju bomo nadaljevali z ustaljenim programom izobraževanja, ki je namenjen profesionalnemu in volonterskemu kadru. Tukaj bomo predvsem sodelovali s službo izobraževanja pri ZSSS, saj so teme zelo podobne za vse sindikate. Posebno pozornost moramo posvetiti novim sindikalnim zaupnikom, saj opažamo tukaj težave z osnovnimi znanji in veščinami.

V sodelovanju z Območnimi odbori SDGD bomo nadaljevali z organizacijo seminarjev po območjih, ta oblika se je zaradi težav z odsotnostjo udeležencev izkazala kot zelo primerna.

V sklopu sej Republiškega odbora in drugih organov bomo nadaljevali z izobraževanjem članov organov SDGD, saj se je dosedanja praksa izobraževanj o aktualnih dogajanjih, ki potekajo v sklopu sej, pokazala za dobro.

Udeleževali se bomo izobraževanj, ki potekajo v okviru ZSSS in so namenjena seznanjanjem z novostmi v delovni zakonodaji ter posledično enotnemu delovanju znotraj ZSSS na vseh ravneh organiziranosti.

Za obveščanje članstva bomo še vedno skrbeli preko ustaljenih poti – Delavska enotnost, letaki, zgibanke, spletna stran, informacije članom »oglasna deska«.

Pripraviti je potrebno tudi neke vrste priročnik ABC sindikalizma, ki bi ga moral imeti vsak sindikalni zaupnik vedno pri sebi.

Največji delež obveščanja imajo sindikalni zaupniki po družbah, ki morajo preko standardnega načina v posamezni družbi (oglasna deska, intranet, obvestila, tovarniško glasilo,...) posredovati prejete informacije do članov. Zato tudi ob vseh večjih akcijah ali spremembah obvestila in informativna gradiva pošiljamo direktno v sindikate družb.

Ob tem pa moramo seveda nadaljevati in razvijati vse elektronske oblike komuniciranja, socialne mreže ipd. , kar vse bo postalo v prihodnosti prevladujoča oblika.

Mednarodno sodelovanje

Kot člani EFBWW – Evropske zveze gradbenih in lesnih delavcev ter BWI – Svetovne zveze gradbenih in lesnih delavcev bomo aktivno sodelovali v njihovih aktivnostih in mednarodnih projektih ki se nanašajo predvsem na doseganje mednarodne solidarnosti in sodelovanja ter vplivanja na oblikovanje EU direktiv, ki se prenašajo kasneje v nacionalne zakonodaje. Ravnovesje med kapitalom in delom postaja v pogojih globalnega sveta še toliko pomembnejše, tukaj moramo nadaljevati s sklepanjem okvirnih sporazumov z multinacionalkami, da bi dosegli preprečevanje dela na črno, otroškega dela, zdravju škodljivega dela, izboljšali položaj migrantov in zniževanje pravic delavcev pod mejo standardov v neki državi oz. pod mejo osnovnega človeškega dostojanstva. Na nivoju delavcev, evropski socialni dialog v gradbeništvu.

V izvršnem odboru EFBWW in odboru za gradbeništvo sodelujemo na sejah kot polnopravni član z našim predstavnikom.

Konec leta 2011 bo potekal tudi kongres EFBWW.

Druge stalne naloge

Nadaljevali bomo z organizacijo že tradicionalnih prireditev in obeleževanj, kot je Dan gradbincev z podelitvijo priznanj najuspešnejšim kolegom in kljub težavam v zadnjem času poskušali organizirati tudi športno-družabna srečanja, katera pa bo potrebno prilagoditi realnim razmeram in okolju. Podpirali in sodelovali bomo pri organizaciji prvomajskih prireditev ter ostalih dogodkov (shodov, demonstracij, manifestacij...) v okviru ZSSS oz. tudi drugih mednarodnih sindikalnih organizacij.

Pri delovanju Komisij in odborov bo potrebno, vsaj pri nekaterih, glede na dosedanje izkušnje preiti na bolj projektni pristop ter spodbuditi tudi mlade za delo v sindikatih.

Pripravil:
Oskar Komac, dipl. ekon.

Ljubljana, november 2011